

Akademický rok 2020/2021

Diplomová práce – posudek oponenta

Jméno a příjmení studenta: Kateřina Molišová

Název práce: NEO 2

Slovní hodnocení:

Kateřina Molišová se věnuje dlouhodobě různým projevům éry antropocény – suchu, odpadu, nadprodukcí plastů – a je proto skoro až logické, že svou závěrečnou práci věnuje kůrovci, který v současnosti ve velkém proměňuje českou krajinu. Jako již dříve se rozhodla přistoupit k tématu velmi osobně, zapojila sebe, své tělo a vzpomínky. Nepojímá kůrovcovu chování z perspektivy kalamity, která přerůstá lidské hledisko, ale pokouší se přistoupit k samotnému ne-lidskému tvorovi a pochopit jeho chování. To má nakonec své výhody i nevýhody.

Výchozím bodem práce je samotný kůrvec a jeho přirozená činnost, která napadá dřevo, jednotlivé stromy a nakonec i celý les a regiony. Charakteristické cestičky, které v kůře vytváří, se staly hlavním výrazem, který se Kateřina rozhodla doslova vřít do staré skříně, kterou měla jako dítě v pokoji. Na předmětu je vidět mnohahodinová a náročná práce a také soustředěný čas, k jehož spoluprožití autorka vyzývá i diváky. Ti pak přistupují, aby se zaposlouchali do pohádek o kůrovcích, někdy více a někdy méně osobních. Hlavní téma, předmět i příběhy pak drží u sebe především postava autorky.

Kateřina si zvolila nelehké téma, které je výrazně obtěžkané současnými teoriemi i událostmi. Na jednu stranu tak můžeme její přístup rámovat teorií posthumanismu, která přehodnocuje dominantní postavení člověka ve vztahu k přírodě, na druhou stranu můžeme sledovat ekonomicko-politické vlivy, které dostaly kůrovce do popředí současných ekologických katastrof. Obě roviny lehce prací procházejí, ale jako kdyby se jim Kateřina záměrně vyhýbala. V textu pojmenovává nadvládu lidí nad přírodou, ale už nezmiňuje diskuze a texty, které nám umožňují k ne-lidskému světu přistupovat bez toho, abychom ho přizpůsobovali naší perspektivě a našim potřebám. Fantazijní svět a jazyk tak může být jednou z cest, která nás učí větší citlivosti, ale zároveň je třeba vnímat a reflektovat, co už bylo na tomto poli prodiskutováno či umělecky zpracováno. Příkladem mohou být texty od Bruno Latoura, Donny Haraway nebo co se týče světa fantazy, tak Ursuly Le Guin. Aktuální otázkou v diskuzích o posthumanismu je také míra přiblížení se k perspektivě ne-lidského, tedy, do jaké míry můžeme za kůrovce, anebo s kůrovcem mluvit. To jsou otázky, které mi v práci scházejí a které by dokázaly zpochybnit samotný autorský přístup. Uměleckému dílu by taková forma sebekritiky neměla podle mě scházet. Z práce Kateřiny mám ale pořád pocit, že je to především příběh

autorky, a to více než příběh kůrovce. Ten je pak v práci vykreslený poměrně nekomplikovaně, jako brouk, který napadá stromy. Z celé situace pak vypadávají komplexní vztahy, které v lesním společenství různé druhy kůrovce utvářejí, reakce stromů, které se napadení pokouší čelit, anebo symbiotické spolupráce s houbami, které kůrovcům pomáhají rozklad dřeva urychlovat.

Samozřejmě je legitimní k dílu přistoupit na této velmi osobní rovině, nebo skrze jeden osobní pohled, jen se pak z instalace vytrácí vztah s divákem, který není vyzýván k formulování vlastní pozice, ale je spíše instruován příběhem autorky a z tématu se vytrácí jakékoliv napětí. Zůstáváme komfortně usazení v pohádkovém světě a vytrácí se tak něco z komplexity, která je nutně spjata se současnou kůrovcovou kalamitou a naším přístupem ke krajině.

Navzdory těmto všem výtkám ale oceňuji soustředěnost a odhodlání, s jakým se rozhodla Kateřina přistoupit k aktuálnímu tématu, a to bez toho, aby ho zplošťovala na pouhou ilustraci společensko-politické situace. Zároveň oceňuji i kontinuitu, která současnou práci provazuje s předchozími projekty a jež značí dlouhodobý zájem, v rámci něž se proměňují výtvarné formy a prostředí, ale zůstává snaha o citlivost k ne-lidské přírodě.

Otázky k rozpravě:

Jakou pozici má v instalaci divák a co od něj autorka očekává?

V práci i textu mi chybí reflexe současných teoretických diskuzí, je takové odmítnutí záměrem? Má vést například k odmítnutí něčeho, co se může zdát být pouhým trendem?

Kdo nebo co je vlastně v práci kůrovec? Má vlastní agenci? Případně je respektována i jeho perspektiva a jakým způsobem?

Závěrečné hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě.

Návrh klasifikace:

B

Posudek vypracovala:

Mgr. Anna Remešová

Datum:

8. 6. 2021